ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

_______Հայոց լեզվի և գրականության_____
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբուռյան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № __2__

«__12__» __սեպտեմբեր__ 2023թ.

ՀԼԳ/մ-036 «ԱՆԿԱՆՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԵՐԵՆՈՒՄ»
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.7 Մասնագիտական մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.7 Հայոց լեզու և գրականություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության մագիստրոս
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Հայոց լեզվի և գրականության
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ _______առկա___________________________________
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա ____1-ին, 1-ին_____

Դասախոս՝ Արեն Սանթոյան

Էլ. հասցե՝ arensantoyan@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
    - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
    - 14.2. Հարցաշար
    - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագիր

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. **Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.**

   «Անկանոնությունները ժամանակակից հայերենում» առարկայի ուսումնամեթոդական փաթեթը կազմված է մագիստրատուրայի հիմնական կրթական ծրագրով «Հայոց լեզու և գրականություն» մասնագիտության կրթական չափորոշիչների հենքով կազմված ուսումնական պլանի պահանջների, առարկայի բաղադրիչների հիման վրա և նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը:

2. **Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.**

   2.1. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել ժամանակակից հայերենում նկատվող անկանոնությունները, դրանց առանձնահատկությունները և դերը ժամանակակից հայոց լեզվի զարգացման գործընթացում:

   2.2. Դասընթացի խնդիրներն են՝

   - Սովորեցնել ժամանակակից հայերենի անկանոնությունների տարբերակման տեսական հիմքերը:
   - Բացատրել անկանոնությունների առաջացման օրինաչափությունները:
   - Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական առաջադրանքներով:
   - Սովորեցնել ուսանողներին կատարել ինքնուրույն հետազոտություններ ժամանակակից հայերենում նկատելի անկանոնությունների տիրույթում և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:

3. **Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.**

   «Անկանոնությունները ժամանակակից հայերենում» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների հիմնարար գիտելիքների առկայությունը ժամանակակից հայոց լեզուն ուսումնասիրող բաժիններից, գրաբարից և ընդհանուր լեզվաբանությունից, ինչպես նաև՝ ինքնուրույն հետազոտելու և եզրահանգումներ կատարելու հմտությունների առկայությունը:

4. **Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը և /կամ կոմպետենցիաները.**

«Անկանոնությունները ժամանակակից հայերենում» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Իմանա ժամանակակից հայոց լեզվում նկատելի անկանոնությունների ընդհանուր բնութագիրը և տարածվածության մակարդակն ու ոլորտը:

2. Կարողանա անկանոնությունների վերաբերյալ եղած վիճելի հարցերի շուրջ գոյություն ունեցող մոտեցումների հիման վրա ձևավորել անձնական տեսակետ:
3. Տիրապետի համադրական, կառուցվածքային վերլուծությունների մեթոդներին:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

<u>Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ</u>

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝
<u>ԳԿ1</u> վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
<u>ԳԿ4</u> մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
<u>ԳԿ9</u> խնդիրների լուծում,
<u>ԳԿ10</u> որոշումների ընդունում:
Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝
<u>ՀԳԿ1</u> գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
<u>ՀԳԿ2</u> հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
<u>ՀԳԿ3</u> սովորելու ունակություն,
<u>ՀԳԿ8</u> ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,
<u>Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)</u>
<u>ԱԿ2</u> հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
<u>ԱԿ4</u> ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
<u>ԱԿ6</u> կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
<u>ԱԿ11</u> տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
<u>ԱԿ14</u> տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. **Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.**

«Անկանոնությունները ժամանակակից հայերենում» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և բանասիրության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	3 կրեդիտ/90 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ
Դասախոսություն	20
Գործնական աշխատանք	16
Ինքնուրույն աշխատանք	54
Ընդամենը	90
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Ստուգարք

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>[1] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է

[1] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[2]՝

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

---

[2] Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[3].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների		
		դասախոսություն	գործնական աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ձևույթային վերլուծության հարցեր. ձևույթների պարզեցում: Հոդակապի հարցը հայերենում (**ա** և **ե**): Միջածանցներ և միջածանցում: Հապավումներ և անհոդակապ բարդություններ. (տարբերակման հիմունքները):	2	1	6
2.	Հոլովների հարցը հայերենում: Հոլովման տիպերը: Իմաստային և ձևային հոլովումների հարցը: Շնչավոր և անշունչ գոյականների քերականական տարբերակման հիմունքները:	2	2	5
3.	Թվի քերականական կարգը. անեզական, անհոգնական գոյականներ: Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակման հիմունքները: Թվականների տեսակների հարցը լեզվաբանության մեջ: Դերանուններ. հարցական և հարաբերական, որոշյալ և ժխտական:	2	2	5
4.	Բայի սեռի քերականական կարգը (3, 4 թե՞ 6 սեռ): Կերպի քերականական կարգը հայերենում. վիճելի հարցեր:	2	2	5
5.	Անորոշ դերբայը և նրա շարահյուսական գործառույթների խնդիրը: Եղանակի քերականական կարգը. հարկադրական եղանակի ճանաչման և ենթադրական եղանակի գնահատման հարցը:	2	2	5
6.	Անկանոն և պակասավոր բայերի գնահատման հարցը: Ժխտական խոնարհումը ժամանակակից հայերենում:	2	2	5
7.	Նկարագրական մակբայներ և շարահյուսական կապակցություն: Անիսկական կապեր և կապական բառեր: Մի շարք շաղկապների իմաստային դասակարգման հարցեր:	2	2	5
8.	Բառակապակցության ճանաչման հարցը լեզվաբանության մեջ:	2	1	6

[3] Նման է օրացուցային պլանին:

	Բաղադրյալ ստորոգյալ:			
9.	Գոյականական անդամի լրացումներ: Բայական անդամի լրացումներ:	2	1	6
10.	Բարդ նախադասության բազմամակարդակ վերլուծություն	2	1	6
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		20	16	54

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Ս. Աբրահամյան, Չթեքվող խոսքի մասերը և նրանց բառական և քերականական հատկանիշների փոխհարաբերությունը ժամանակակից հայերենում	1960
2.	Մ. Ասատրյան, Բայի սեռերը ժամանակակից հայերենում	1959
3.	Էդ. Աղայան, Ժամանակակից հայերենի հոլովումը և խոնարհումը	1967
4.	Մ. Ասատրյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանության հարցեր« Ա« Բ« Գ	1970« 1973 և 1977
5.	Գ. Ջահուկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի տեսության հիմունքները	1975
6.	Ա. Սանթոյան, Արդի հայերենի անկանոն և պակասավոր բայերի կազմության և բայահիմքերի շուրջ: / Գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Վանաձոր, թեզիս:/	1999
7.	Ա. Սանթոյան, Ձևույթների վերլուծության մի քանի խնդիրներ: / Тезисы IX Международной конференции по армянскому языкознанию, Санкт – Петербург, стр. 181-184 (сборник тезисов)./	2012
8.	Ա. Սանթոյան, Զրո. գոյակա՞ն, թե՞ անկանոն թվական: / Ջահուկյանական ընթերցումներ, հանրապետական գիտական նստաշրջանի զեկուցումներ, (Երևան, 2013, հունիսի 22-24), էջ 127-135:/	2013
9.	Ա. Սանթոյան, Ուղղակի մեջբերվող խոսքով կապակցության տեղը նախադասության համակարգում / Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված ՎՊՀ-ի հիմնադրման 50-ամյակին և Հ. Թումանյանի ծննդյան 150-ամյակին,Միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Երևան, 2019/	2019

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[4]
1.	Ձևույթային վերլուծության հարցեր: Հապավումներ և անհոդակապ բարդություններ.	Ձևույթների պարզեցում: Հոդակապի հարցը հայերենում (**ա** և **ե**): Միջածանցներ և միջածանցում: Հապավումների և անհոդակապ բարդությունների տարբերակման հիմունքները:	2	ՊԳ7, 5
2.	Հոլովներ: Հոլովումներ: Շնչավոր և անշունչ գոյականներ:	Հոլովների հարցը հայերենում: Հոլովման տիպերը: Իմաստային և ձևային հոլովումների հարցը: Շնչավոր և անշունչ գոյականների քերականական տարբերակման հիմունքները:	2	ՊԳ 3, 4, 5
3.	Թվի քերականական կարգը: Որակական և հարաբերական ածականներ: Թվականների տեսակները: Դերանուններ. հարցական և հարաբերական, որոշյալ և ժխտական:	Թվի քերականական կարգը. անեզական, անհոգնական գոյականներ: Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակման հիմունքները: Թվականների տեսակների հարցը լեզվաբանության մեջ: Դերանուններ. հարցական և հարաբերական, որոշյալ և ժխտական:	2	ՊԳ1, 5, 8
4.	Բայի սեռի քերականական կարգը: Կերպի քերականական կարգը:	Բայի սեռի քերականական կարգը (3, 4 թե՞ 6 սեռ): Կերպի քերականական կարգը հայերենում. վիճելի հարցեր:	2	ՊԳ2, 5
5.	Անորոշ դերբայը և նրա շարահյուսական գործառույթների խնդիրը:	Անորոշ դերբայը և նրա շարահյուսական գործառույթների խնդիրը:	2	ՊԳ3, 4, 5

[4] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

	Եղանակի քերականական կարգը:	Եղանակի քերականական կարգը. հարկադրական եղանակի ճանաչման և ենթադրական եղանակի գնահատման հարցը:		
6.	Անկանոն և պակասավոր բայերի գնահատման հարցը: Ժխտական խոնարհումը ժամանակակից հայերենում:	Անկանոն և պակասավոր բայերի գնահատման հարցը: Ժխտական խոնարհումը ժամանակակից հայերենում:	2	ՊԳ3, 4, 5, 6
7.	Նկարագրական մակբայներ և շարահյուսական կապակցություն: Անիսկական կապեր և կապական բառեր: Մի շարք շաղկապների իմաստային դասակարգման հարցեր:	Նկարագրական մակբայներ և շարահյուսական կապակցություն: Անիսկական կապեր և կապական բառեր: Մի շարք շաղկապների իմաստային դասակարգման հարցեր:	2	ՊԳ2, 5
8.	Բառակապակցության ճանաչման հարցը լեզվաբանության մեջ: Բաղադրյալ ստորոգյալ:	Բառակապակցության ճանաչման հարցը լեզվաբանության մեջ: Բաղադրյալ ստորոգյալ:	2	ՊԳ5
9.	Գոյականական անդամի լրացումներ: Բայական անդամի լրացումներ:	Գոյականական անդամի լրացումներ: Բայական անդամի լրացումներ:	2	ՊԳ5
10.	Բարդ նախադասության բազմամակարդակ վերլուծություն:	Բարդ նախադասության բազմամակարդակ վերլուծություն (գործնական):	2	ՊԳ5, 9

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[5]
1.	Ձևույթային վերլուծության հարցեր: Հապավումներ և անհոդակապ բարդություններ.	Ձևույթների պարզեցում: Հոդակապի հարցը հայերենում (**ա** և **ե**): Միջածանցներ և միջածանցում: Հապավումների և անհոդակապ բարդությունների տարբերակման հիմունքները:	1	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 7, 5
2.	Հոլովներ: Հոլովումներ: Շնչավոր և անշունչ գոյականներ:	Հոլովների հարցը հայերենում: Հոլովման տիպերը: Իմաստային և ձևային հոլովումների հարցը: Շնչավոր և անշունչ գոյականների քերականական տարբերակման հիմունքները:	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 3, 4, 5
3.	Թվի քերականական կարգը: Որակական և հարաբերական ածականներ: Թվականների տեսակները: Դերանուններ. հարցական և հարաբերական, որոշյալ և ժխտական:	Թվի քերականական կարգը. անեզական, անհոգնական գոյականներ: Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակման հիմունքները: Թվականների տեսակների հարցը լեզվաբանության մեջ: Դերանուններ. հարցական և հարաբերական, որոշյալ և ժխտական:	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 5, 8
4.	Բայի սեռի քերականական կարգը: Կերպի քերականական կարգը:	Բայի սեռի քերականական կարգը (3, 4 թե՞ 6 սեռ): Կերպի քերականական կարգը հայերենում.	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 2, 5

[5] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

		վիճելի հարցեր:			
5.	Անորոշ դերբայը և նրա շարահյուսական գործառույթների խնդիրը: Եղանակի քերականական կարգը:	Անորոշ դերբայը և նրա շարահյուսական գործառույթների խնդիրը: Եղանակի քերականական կարգը. հարկադրական եղանակի ճանաչման և ենթադրական եղանակի գնահատման հարցը:	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 3, 4, 5
6.	Անկանոն և պակասավոր բայերի գնահատման հարցը: Ժխտական խոնարհումը ժամանակակից հայերենում:	Անկանոն և պակասավոր բայերի գնահատման հարցը: Ժխտական խոնարհումը ժամանակակից հայերենում:	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 3, 4, 5, 6
7.	Նկարագրական մակբայներ և շարահյուսական կապակցություն: Անիսկական կապեր և կապական բառեր: Մի շարք շաղկապների իմաստային դասակարգման հարցեր:	Նկարագրական մակբայներ և շարահյուսական կապակցություն: Անիսկական կապեր և կապական բառեր: Մի շարք շաղկապների իմաստային դասակարգման հարցեր:	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 2, 5
8.	Բառակապակցության ճանաչման հարցը լեզվաբանության մեջ: Բաղադրյալ ստորոգյալ:	Բառակապակցության ճանաչման հարցը լեզվաբանության մեջ: Բաղադրյալ ստորոգյալ:	1	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 5
9.	Գոյականական անդամի լրացումներ: Բայական անդամի լրացումներ:	Գոյականական անդամի լրացումներ: Բայական անդամի լրացումներ:	1	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 5
10.	Բարդ նախադասության բազմամակարդակ վերլուծություն:	Բարդ նախադասության բազմամակարդակ վերլուծություն (գործնական):	1	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 5, 9

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Աշխատանքի տեսակը[6]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[7]
1.	Սին տարրերը ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարում /ձևույթային վերլուծություն/	Զեկույց	Կիսամյակի 7-րդ կամ 17-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ5, 7
2.	Թվականների արտահայտությունը դարձվածքներում /իմաստային և ձևային առանձնահատկություններ/	Զեկույց	Կիսամյակի 7-րդ կամ 17-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 5, 8
3.	Բայի հիմքերի մասնակցությունը բառակազմական գործընթացին /բառարանային օրինակների վերլուծություն/	Զեկույց	Կիսամյակի 7-րդ կամ 17-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ5, 6

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[8]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	-
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

---

[6] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը:
[7] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:
[8] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Ձևույթային վերլուծության հարցեր. ձևույթների պարզեցում:
2. Հոդակապի հարցը հայերենում (ա և ե):
3. Միջածանցներ և միջածանցում:

4. Հապավումներ և անհոդակապ բարդություններ. (տարբերակման հիմունքները):
5. Հոլովների հարցը հայերենում:
6. Հոլովման տիպերը:
7. Իմաստային և ձևային հոլովումների հարցը:
8. Շնչավոր և անշունչ գոյականների քերականական տարբերակման հիմունքները:
9. Թվի քերականական կարգը. անեզակական, անհոգնական գոյականներ:
10. Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակման հիմունքները:
11. Թվականների տեսակների հարցը լեզվաբանության մեջ:
12. Դերանուններ. հարցական և հարաբերական, որոշյալ և ժխտական:
13. Բայի սեռի քերականական կարգը (3, 4 թե՞ 6 սեռ):
14. Կերպի քերականական կարգը հայերենում. վիճելի հարցեր:
15. Անորոշ դերբայը և նրա շարահյուսական գործառույթների խնդիրը:
16. Եղանակի քերականական կարգը. հարկադրական եղանակի ճանաչման և ենթադրական եղանակի գնահատման հարցը:
17. Անկանոն և պակասավոր բայերի գնահատման հարցը:
18. Ժխտական խոնարհումը ժամանակակից հայերենում:
19. Նկարագրական մակբայներ և շարահյուսական կապակցություն:
20. Անիսկական կապեր և կապական բառեր:
21. Մի շարք շաղկապների իմաստային դասակարգման հարցեր:
22. Բառակապակցության ճանաչման հարցը լեզվաբանության մեջ:
23. Բաղադրյալ ստորոգյալ:
24. Գոյականական անդամի լրացումներ:
25. Բայական անդամի լրացումներ:
26. Բարդ նախադասության բազմամակարդակ վերլուծություն:

<u>**Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10-րդ շաբաթվա ընթացքում)**</u>

- **Ընդգրկված հարցեր.**

- Ձևույթային վերլուծության հարցեր. ձևույթների պարզեցում:
- Հոդակապի հարցը հայերենում (ա և ե):
- Միջածանցներ և միջածանցում:
- Հապավումներ և անհոդակապ բարդություններ. (տարբերակման հիմունքները):
- Հոլովների հարցը հայերենում:
- Հոլովման տիպերը:

- Իմաստային և ձևային հոլովումների հարցը:
- Շնչավոր և անշունչ գոյականների քերականական տարբերակման հիմունքները:
- Թվի քերականական կարգը. անեզակական, անհոգնական գոյականներ:
- Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակման հիմունքները:
- Թվականների տեսակների հարցը լեզվաբանության մեջ:
- Դերանուններ. հարցական և հարաբերական, որոշյալ և ժխտական:
- Բայի սեռի քերականական կարգը (3, 4 թե՞ 6 սեռ):

<u>Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20-րդ շաբաթվա ընթացքում)</u>

- **Ընդգրկված հարցեր.**
- Կերպի քերականական կարգը հայերենում. վիճելի հարցեր:
- Անորոշ դերբայը և նրա շարահյուսական գործառույթների խնդիրը:
- Եղանակի քերականական կարգը. հարկադրական եղանակի ճանաչման և ենթադրական եղանակի գնահատման հարցը:
- Անկանոն և պակասավոր բայերի գնահատման հարցը:
- Ժխտական խոնարհումը ժամանակակից հայերենում:
- Նկարագրական մակբայներ և շարահյուսական կապակցություն:
- Անիսկական կապեր և կապական բառեր:
- Մի շարք շաղկապների իմաստային դասակարգման հարցեր:
- Բառակապակցության ճանաչման հարցը լեզվաբանության մեջ:
- Բաղադրյալ ստորոգյալ:
- Գոյականական անդամի լրացումներ:
- Բայական անդամի լրացումներ:
- Բարդ նախադասության բազմամակարդակ վերլուծություն:

14.4. Գնահատման չափանիշները[9].

- Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ընթացիկ քննության ժամանակ:
- Գործնական աշխատանքները՝ նվազագույնը 2 հարցում՝ 20-ական միավոր գնահատմամբ.:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:

---

[9] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման:

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.7 Մասնագիտական մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.7 Հայոց լեզու և գրականություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության մագիստրոս
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՀԼԳ/մ-036 ԱՆԿԱՆՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԵՐԵՆՈՒՄ</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">3 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="2">Լսարանային</td><td rowspan="2">36</td><td>Դասախոսություն</td><td>20</td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>16</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">54</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">90</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել ժամանակակից հայերենում նկատվող անկանոնությունները, դրանց առանձնահատկությունները և դերը ժամանակակից հայոց լեզվի զարգացման գործընթացում:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
1. Իմանա ժամանակակից հայոց լեզվում նկատելի անկանոնությունների ընդհանուր բնութագիրը և տարածվածության մակարդակն ու ոլորտը:
2. Կարողանա անկանոնությունների վերաբերյալ եղած վիճելի հարցերի շուրջ գոյություն ունեցող մոտեցումների հիման վրա ձևավորել անձնական տեսակետ:
3. Տիրապետի համադրական, կառուցվածքային վերլուծությունների մեթոդներին:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի բովանդակությունը</td><td colspan="4">Թեմա 1. Ձևույթային վերլուծության հարցեր. ձևույթների պարզեցում:
Թեմա 2. Հոդակապի հարցը հայերենում (ա և ե): Միջածանցներ և միջածանցում: Հապավումներ և անհոդակապ բարդություններ. (տարբերակման հիմունքները):
Թեմա 3. Հոլովների հարցը հայերենում: Հոլովման տիպերը: Իմաստային և ձևային հոլովումների հարցը: Շնչավոր և անշունչ գոյականների քերականական տարբերակման հիմունքները:
Թեմա 4. Թվի քերականական կարգը. անեզակական, անհոգնական գոյականներ: Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակման հիմունքները: Թվականների տեսակների հարցը լեզվաբանության մեջ: Դերանուններ.</td></tr>
</table>

	հարցական և հարաբերական, որոշյալ և ժխտական: *Թեմա 5.* Բայի սեռի քերականական կարգը (3, 4 թե՞ 6 սեռ): *Թեմա 6.* Կերպի քերականական կարգը հայերենում. վիճելի հարցեր: *Թեմա 7.* Անորոշ դերբայը և նրա շարահյուսական գործառույթների խնդիրը: Եղանակի քերականական կարգը. հարկադրական եղանակի ճանաչման և ենթադրական եղանակի գնահատման հարցը: *Թեմա 8.* Անկանոն և պակասավոր բայերի գնահատման հարցը: *Թեմա 9.* Ժխտական խոնարհումը ժամանակակից հայերենում: *Թեմա 10.* Նկարագրական մակբայներ և շարահյուսական կապակցություն: Անիսկական կապեր և կապական բառեր: *Թեմա 11.* Մի շարք շաղկապների իմաստային դասակարգման հարցեր: *Թեմա 12.* Բառակապակցության ճանաչման հարցը լեզվաբանության մեջ: *Թեմա 13.* Բաղադրյալ ստորոգյալ: *Թեմա 14.* Գոյականական անդամի լրացումներ: Բայական անդամի լրացումներ: *Թեմա 15.* Բարդ նախադասության բազմամակարդակ վերլուծություն (գործնական):
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	▪ Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ընթացիկ քննության ժամանակ: ▪ Գործնական աշխատանքները՝ նվազագույնը 2 հարցում՝ 20-ական միավոր գնահատմամբ.: ▪ Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
Գրականություն	*Պարտադիր*՝ Ս. Աբրահամյան, Չթեքվող խոսքի մասերը և նրանց բառական և քերականական հատկանիշների փոխհարաբերությունը ժամանակակից հայերենում Մ. Ասատրյան, Բայի սեռերը ժամանակակից հայերենում Էդ. Աղայան, Ժամանակակից հայերենի հոլովումը և խոնարհումը Մ. Ասատրյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանության հարցեր, Ա, Բ, Գ Գ. Ջահուկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի տեսության հիմունքները Ա. Սանթոյան, Արդի հայերենի անկանոն և պակասավոր բայերի կազմության և բայահիմքերի շուրջ: / Գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Վանաձոր, թեզիս/ Ա. Սանթոյան, Ձևույթների վերլուծության մի քանի խնդիրներ: /

	Тезисы IX Международной конференции по армянскому языкознанию, Санкт – Петербург, стр. 181-184 (сборник тезисов)./ Ա. Սանթոյան, Զրո. գոյակա՞ն, թե՞ անկանոն թվական: / Ջահուկյանական ընթերցումներ, հանրապետական գիտական նստաշրջանի զեկուցումներ, (Երևան, 2013, հունիսի 22-24), էջ 127-135:/ Ա. Սանթոյան, Ուղղակի մեջբերվող խոսքով կապակցության տեղը նախադասության համակարգում / Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված ՎՊՀ-ի հիմնադրման 50-ամյակին և Հ. Թումանյանի ծննդյան 150-ամյակին,Միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Երևան, 2019/